

საქმე №330210015745788

საქართველოს უზენაესი სასამართლო

გ ა ნ ჩ ი ნ ე ბ ა საქართველოს სახელით

საქმე №ას-1064-2018

ას-1064-2018 ბ-----ი

12 ნოემბერი, 2018 წელი,

ქ. თბილისი

სამოქალაქო საქმეთა პალატა

შემადგენლობა:

ეკატერინე გასიტაშვილი (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),

მოსამართლეები: ზურაბ ძლიერიშვილი,

ბესარიონ ალავიძე

საქმის განხილვის ფორმა _ ზეპირი განხილვის გარეშე

კასატორი - შპს „ბ-----ა“ (მოპასუხე)

მოწინააღმდეგე მხარე - ნ--- ბ-----ი, ა--- ქ-----ე, ა----- ქ-----ე
(მოსარჩელე)

გასაჩივრებული განჩინება – თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 30 იანვრის განჩინება.

კასატორის მოთხოვნა – გასაჩივრებული განჩინების ნაწილობრივ გაუქმება და გაუქმებულ ნაწილში ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილება

დავის საგანი – ხელშეკრულების ნაწილობრივ ბათილად ცნობა, გადახდილი თანხის დაბრუნება, მორალური ზიანის ანაზღაურება

საკითხი, რომელზედაც მიღებულია განჩინება - საკასაციო საჩივრის დაუშვებლად ცნობა

აღწერილობითი ნაწილი:

1. შპს "ბ-----ა"-სა (შემდეგში: - მოპასუხე, აკადემია აპელანტი, კასატორი) და ა----- და ა--- ქ-----ების (შემდეგში - მოსარჩელები, არასრულწლოვნები) კანონიერ წარმომადგენელს - ნ--- ბ-----ს (შემდეგში - მოსარჩელე, შეგებებული აპელანტი) შორის, 2014 წლის 25 თებერვალს დაიდო ხელშეკრულებები, რომელთა საფუძველზე აკადემიამ იკისრა ვალდებულება, რომ უზრუნველყო არასრულწლოვნების მომზადება სკოლამდელი პროგრამების შესაბამისად. თავის მხრივ, მოსარჩელემ აიღო ვალდებულება, რომ გადაიხდიდა სწავლის ღირებულებას ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად.
- 1.1. ხელშეკრულებების 7.4 პუნქტის თანახმად, მოსწავლის კანონიერი წარმომადგენლის, ან აკადემიის ინიციატივით, წინამდებარე ხელშეკრულების ვადამდე შეწყვეტის შემთხვევაში გადახდილი სწავლის ღირებულება უკან დაბრუნებას არ ექვემდებარებოდა.
2. არასრულწლოვნების კანონიერმა წარმომადგენელმა ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულება შეასრულა და თითოეულ ბავშვზე გადაიხადა სწავლის საფასური 2 052 ლარის ოდენობით (იხ. საგადახდო დავალება; ტ.1, ს.ფ. 16-17).
3. არასრულწლოვნები სკოლამდელი განათლების პროგრამების შესაბამის მომზადებას გადიოდნენ 2012 წლის 11 მაისიდან, ხოლო 2014 წლის 8 ნოემბრიდან არასრულწლოვნები სხვა სასწავლებელში გადავიდნენ.
4. დადგენილია, რომ მოპასუხის მხრიდან ადგილი არ ჰქონია არასრულწლოვანი ა----- ქ-----ის მიმართ დისკრიმინაციულ დამოკიდებულებას.

5. სარჩელის მოთხოვნა და საფუძვლები

- 5.1. არასრულწლოვანების კანონიერმა წარმომადგენელმა (დედამ) სარჩელი აღძრა აკადემიის წინააღმდეგ და მოითხოვა:
 - 5.1.1. 2015 წლის 25 თებერვლის ხელშეკრულების ბათილად ცნობა;
 - 5.1.2. ამავე ხელშეკრულების 7.4 პუნქტის თანახმად, მოსარჩელის მიერ მოპასუხისთვის გადახდილი თანხის - თითოეულ ბავშვზე 776.74-776.74 ლარის (ჯამში 1553.48 ლარი) მოსარჩელისთვის დაბრუნება;
 - 5.1.3. მოპასუხისთვის მოსარჩელის სასარგებლოდ მორალური ზიანის - 2000 ლარის გადახდა, აგრეთვე, იურიდიულ მომსახურებაზე გადახდილი თანხის - 2000 ლარის დაკისრება.
- 5.2. მოსარჩელის განმარტებით, 2014 წლის 25 თებერვალს მხარეებს შორის

გაფორმდა ხელშეკრულებები, რომლის მიხედვითაც მოპასუხე მხარემ აიღო ვალდებულება უზრუნველყო არასრულწლოვნების მომზადება სკოლამდელი პროგრამების შესაბამისად, ხოლო ამ უკანასკნელთა კანონიერმა წარმომადგენელმა აიღო ვალდებულება გადაეხადა სწავლის ღირებულება ხელშეკრულებების პირობების შესაბამისად. მოსარჩელის მტკიცებით, ხელშეკრულებების 7.4 პუნქტი (იხ. დეფინიცია წინამდებარე განჩინების 1.1 ქვეპუნქტში) ბათილია, რადგან ეწინააღმდეგება საჯარო წესრიგს და ზნეობის ნორმებს. მოსარჩელის განმარტებით, მოპასუხის ერთ-ერთი შვილი - ა----- ქ-----ე (შემდეგში: მოსწავლე) 2012 წლიდან 2014 წლის 8 ნოემბრამდე სკოლამდელი განათლების პროგრამას გადიოდა მოპასუხე დაწესებულებაში. არასრულწლოვანს 2014 წლის სასწავლო წლის დაწყებამდე რაიმე სახის პრობლემები არ შექმნია, იგი აქტიურად იყო ჩართული სკოლამდელი მომზადების პროგრამებში და მონაწილეობდა აკადემიის მიერ დაგეგმილ ყველა ღონისძიებაში. არასრულწლოვანს ჰქონდა ჯანმრთელობის გარკვეული სახის პრობლემები, რაც გამოიხატებოდა მეტყველებისა და განვითარების მსუბუქი ხასიათის შეფერხებაში. არასრულწლოვანი საჭიროებდა უფროსის მხრიდან წახალისებას აქტივობის დასაწყებად, რის შემდეგაც, როგორც წესი, ჩვეულებრივ ერთვებოდა ყველა სხვა სახის აქტივობებში. 2014 წლის სასწავლო წლის დასაწყისში ბავშვის სასწავლო ჯგუფში პედაგოგი შეიცვალა. ახალმა პედაგოგმა პირდაპირ და დაუფრავად განახორციელა არასრულწლოვანზე დისკრიმინაციული ქმედებები, რამაც უარყოფითად იმოქმედა ბავშვის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე. პედაგოგის მხრიდან განხორციელებული უკანონო და არასრულწლოვანის უფლებების დარღვევის ფაქტების გახშირების გამო, ბავშვს 2014 წლის ოქტომბრის თვიდან ესაჭიროებოდა დამატებითი ვიზიტები ექიმთან. აკადემიის ხელმძღვანელობამ არანაირი ზომები არ მიიღო პედაგოგის თვითნებობის აღსაკვეთად და ბავშვის უფლებების დასაცავად, რის გამოც მშობლები იძულებული გახდნენ შეეწყვიტათ სასწავლო ხელშეკრულებები;

5.3. მოსარჩელის კანონიერი წარმომადგენლისათვის და ასევე მოსწავლისათვის მნიშვნელოვანია, რომ მისი დედამამიშვილი მასთან ერთად იყოს სკოლაში, ამიტომ 2014 წლის 8 ნოემბრიდან არასრულწლოვნები არ იღებდნენ სასწავლო მომსახურებას, ხოლო მოპასუხე უარს აცხადებდა სწავლის წინსწრებით გადახდილი თანხების დაბრუნებაზე;

5.4. მოსარჩელის განმარტებით, მოპასუხის მიერ განხორციელებული დისკრიმინაციული ქმედებებით მას, როგორც ბავშვების დედას, მიაღმა მორალური ზიანი, რადგან მოპასუხის ქმედებით შეილახა როგორც მოქალაქისა და მშობლის პატივი და ღირსება (იხ. სასარჩელო განცხადება - ტ.1, ს.ფ. 1-64).

6. მოპასუხის შესაგებელი

- 6.1. მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და განმარტა, რომ სასწავლებელში ჩარიცხვამდე მოსარჩელემ წარმოადგინა შპს თბილისის სამკურნალო პროფილაქტიკური ცენტრის "შუა ქალაქის" მიერ გაცემული დასკვნა მოსწავლის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ (ფორმა #100). დასკვნის მიხედვით, პაციენტი პრაქტიკულად ჯანმრთელი იყო. ბავშვის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ განსხვავებული ინფორმაცია არ მოუწოდებია მშობელსაც, თუმცა სწავლის დაწყების შემდეგ გამოვლინდა, რომ მოსწავლეს გაუჭირდა ახალ გარემოსთან ადაპტაცია, უჭირდა თანატოლებთან კომუნიკაციის დამყარება, გამოვლინდა პრობლემები მეტყველების მხრივაც. მშობლის განმარტებით, მის შვილს (მოსწავლეს) მხოლოდ მეტყველების შეფერხებასთან დაკავშირებული პრობლემები ჰქონდა და აღნიშნულის გამოსასწორებლად რეგულარულ კონსულტაციას გადიოდა ფსიქოლოგთან, თუმცა, მასწავლებლის დაკვირვებით, შეიმჩნეოდა გარკვეული ხასიათის ქცევითი პრობლემებიც. სკოლის დირექციამ არაერთხელ შესთავაზა მოსწავლის კანონიერ წარმომადგენელს, რომ პრობლემის მოგვარების მიზნით, სკოლის ფსიქოლოგთან ერთად. არასრულწოვანის ის პირადი ფსიქოლოგიც ჩართულიყო, რომელიც ორი წლის განმავლობაში რეგულარულად მუშაობდა მასთან, თუმცა, ერთადერთი ხანმოკლე ვიზიტის დროს, პირადმა ფსიქოლოგმაც ვერ უზრუნველყო ბავშვის ქცევის მოწესრიგება და მისი ჩართვა საგაკვეთილო პროცესში;
- 6.2. მოსწავლის ქცევით პრობლემებთან დაკავშირებით ფსიქოლოგისგან მიღებულ რჩევებს მასწავლებელი სისტემატიურად ითვალისწინებდა და ასრულებდა, ცდილობდა, ბავშვი მუდამ ყურადღების ქვეშ ჰყოლოდა და ჩაერთო იგი სხვადასხვა აქტივობებში, თუმცა, დღის განმავლობაში მოსწავლე ძალიან იღლებოდა, რაც მის ქცევაზეც აისახებოდა, ამიტომ აკადემიამ მშობელს შესთავაზა ბავშვის შედარებით ადრე - 16:00 სთ-ზე წაყვანა სკოლიდან და სასწავლო დღის ხანგრძლივობის ნელ-ნელა გაზრდა;
- 6.3. დირექციასა და მშობელს შორის მუდმივად მიმდინარეობდა კონსულტაციები არასრულწოვანისათვის დამატებითი სერვისის მიწოდების აუცილებლობის შესახებ, თუმცა მშობელმა მიიღო გადაწყვეტილება სკოლასთან ხელშეკრულების შეწყვეტის თაობაზე (იხ. შესაგებელი, ტ.1, ს.ფ. 76-86).

7. თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება და დასკვნები

- 7.1. თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 27 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით, არასრულწლოვანთა კანონიერი წარმომადგენლის სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.
- 7.2. სასამართლომ საქმეში არსებულ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით, გამოიკვლია და დადგენილად მიიჩნია წინამდებარე განჩინების 1-2 პუნქტებში ასახული ფაქტობრივი გარემოებანი, დავის მოსაწესრიგებლად გამოიყენა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის (შემდეგში - სსკ) 54-ე, 62-ე, 316-ე, 317-ე, 413-ე, 976-ე მუხლები და განმარტა:
- 7.2.1. სსკ-ის 54-ე მუხლის თანახმად, ბათილია გარიგება, რომელიც არღვევს კანონით დადგენილ წესსა და აკრძალვებს, ეწინააღმდეგება საჯარო წესრიგს ან ზნეობის ნორმებს. ამავე კოდექსის 62-ე მუხლის თანახმად, გარიგების ნაწილის ბათილობა არ იწვევს მისი სხვა ნაწილების ბათილობას, თუ სავარაუდოა, რომ გარიგება დაიდებოდა მისი ბათილი ნაწილის გარეშეც. აქედან გამომდინარე, მხარეებს შორის 2014 წლის 25 თებერვლის ხელშეკრულებების 7.4. პუნქტი ბათილად უნდა იქნეს ცნობილი.
- 7.2.2. სსკ-ის 316.1-ე მუხლის თანახმად, ვალდებულების ძალით კრედიტორი უფლებამოსილია მოსთხოვოს მოვალეს რაიმე მოქმედების შესრულება, ამავე კოდექსის 317.1-ე მუხლის თანახმად, ვალდებულების წარმოშობისათვის აუცილებელია მონაწილეთა შორის ხელშეკრულება, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა ვალდებულება წარმოიშობა ზიანის მიყენების (დელიქტის), უსაფუძვლო გამდიდრების ან კანონით გათვალისწინებული სხვა საფუძვლებიდან. სსკ-ის 976-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, პირს, რომელმაც სხვას ვალდებულების შესასრულებლად რაიმე გადასცა, შეუძლია მოსთხოვოს ვითომ-კრედიტორს (მიმღებს) მისი უკან დაბრუნება, თუ ვალდებულება გარიგების ბათილობის ან სხვა საფუძვლის გამო არ არსებობს, არ წარმოიშობა ან შეწყდა შემდგომში. განსახილველ შემთხვევაში დგინდება, რომ მოსარჩელის მიერ მოპასუხისთვის უსაფუძვლოდ იქნა გადახდილი 1553.48 ლარი. ზემოაღწერილი მსჯელობის გათვალისწინებით, სასამართლომ სასარჩელო მოთხოვნა თანხის დაკისრების ნაწილში დასაბუთებულად მიიჩნია, როგორც ფაქტობრივი, ისე სამართლებრივი კუთხით.
- 7.2.3. სსკ-ის 413-ე მუხლის თანახმად, არაქონებრივი ზიანისათვის ფულადი ანაზღაურება შეიძლება მოთხოვნილ იქნეს მხოლოდ კანონით ზუსტად განსაზღვრულ შემთხვევებში გონივრული და სამართლიანი ანაზღაურების სახით. კანონმდებლობა არ ადგენს არც არაქონებრივი ზიანის ცნებას და არც მისი ოდენობის გამოთვლის რაიმე წესს. თავისი არსით არაქონებრივი ანუ მორალური ზიანი არის ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ტანჯვა, რომელსაც პირი განიცდის ამა თუ იმ სიკეთის, უმეტესწილად კი არამატერიალურ ფასეულობათა ხელყოფის გამო. მორალური ზიანის ანაზღაურების

უმთავრეს მიზანს არ შეადგენს ხელყოფილი უფლებების რესტიტუცია, რადგან მიყენებულ ზიანს ფულადი ეკვივალენტი არ გააჩნია და შეუძლებელია მისი სრული კომპენსაცია. ხშირად დამდგარი შედეგების გამოსწორება შეუქცევადი მოვლენაა და როგორი დიდიც არ უნდა იყოს კომპენსაცია, იგი მაინც ვერ აღუდგენს დაზარალებულს ხელყოფამდე არსებულ სულიერ მდგომარეობას. კომპენსაცია მიმართულია უარყოფითი ემოციების გასაქარწყლებლად. სსკ-ის 413-ე მუხლის მე-2 ნაწილის მიხედვით, სხეულის დაზიანების ან ჯანმრთელობისათვის ვნების მიყენების შემთხვევებში დაზარალებულს შეუძლია მოითხოვოს ანაზღაურება არაქონებრივი ზიანისთვისაც. სასამართლოს შეფასებით საქმე ეხებოდა სპეციფიურ შემთხვევას, როცა მორალური ზიანი უშუალოდ დაკავშირებულია ჯანმრთელობისათვის ზიანის მიყენების ფაქტთან, კერძოდ, მოსარჩელე ვალდებული იყო დაემტკიცებინა, რომ მის ჯანმრთელობას ზიანი მიაღდა და სწორედ ამით მან მიიღო მორალური ტრავმა. სასამართლომ დაასკვნა, რომ საქმის მასალებით არ დასტურდებოდა მოსარჩელის მიმართ ზიანის მიყენების ფაქტი, რაც გამორიცხავდა მორალური ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის საფუძვლიანობას. ამასთან, გასათვალისწინებელი იყო, რომ არც მოწმეთა ჩვენებებით და არც მხარეთა ახსნა-განმარტებებით, მოპასუხის მხრიდან დისკრიმინაციული ქმედებები მოსარჩელეების მიმართ არ იქნა დადასტურებული, რაც, სასამართლოს შეფასებით, გამორიცხავდა მორალური ზიანის ანაზღაურების ნაწილში სარჩელის დაკმაყოფილების საფუძველს.

7.2.4. სასამართლომ მოსარჩელე მხარის წარმომადგენლის მომსახურებისათვის გადახდილი თანხა - 600 ლარი მოპასუხეს დააკისრა (იხ. სასამართლოს გადაწყვეტილება, ტ.1, ს.ფ. 203-212).

8. მოპასუხის სააპელაციო საჩივრი და მოსარჩელის შეგებებული სააპელაციო საჩივარი

8.1.თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა მოპასუხემ (აკადემიამ), ხოლო მოსარჩელემ შეგებებული სააპელაციო საჩივარი წარადგინა.

8.2.მოპასუხემ გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება მოითხოვა სარჩელის დაკმაყოფილების ნაწილში და ახალი გადაწყვეტილების მიღებით, სარჩელის სრულად უარყოფა მოითხოვა შემდეგი დასაბუთებით:

8.2.1. სასამართლომ არასწორად დაადგინა ფაქტობრივი გარემოება იმის თაობაზე, რომ მოსარჩელეს 2014 წლის 25 თებერვლის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობა არ დაურღვევია. აპელანტის განმარტებით, ამ

ხელშეკრულების მეორე მუხლით დადგენილი იყო ხელშეკრულების მოქმედების ვადა 2015 წლის 30 ივნისის ჩათვლით; ამრიგად, ორივე მხარემ იკისრა ვალდებულება, რომ სახელშეკრულებო ურთიერთობაში უნდა ყოფილიყვნენ მითითებული ვადის განმავლობაში. ამ ვადის გასვლამდე ხელშეკრულების შეწყვეტა წარმოადგენდა მოსარჩელის მიერ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პირობის დარღვევის ფაქტს, რისთვისაც ხელშეკრულების 7.4. პუნქტით გათვალისწინებულია ფულადი სანქცია; ამ პირობის დაწესებას მოქმედი კანონმდებლობა მხარეებს არ უკრძალავს და მათ შეუძლიათ გაითვალისწინონ ხელშეკრულების ვადამდე ადრე შეწყვეტისათვის გარკვეული ფულადი სანქციები. მხარეებმა განსაზღვრეს ხელშეკრულების ვადამდე შეწყვეტის წესი, პირობები და ვადა, ხოლო ამ პირობების დარღვევისათვის შეთანხმდნენ გარკვეულ ფულად სანქციაზეც - ჯარიმაზე, რომლის ანგარიშშიც ჩაითვლებოდა უკვე გადახდილი თანხა. აპელანტის შეფასებით, ხელშეკრულების 7.4. პუნქტთან მიმართებით სასამართლომ გამოიყენა კანონი, რომელიც არ უნდა გამოეყენებინა. კერძოდ, აპელანტმა მიუთითა, რომ მხარეთა შორის 2014 წლის 15 თებერვალს დადებული ხელშეკრულების 7.4 მუხლის ბათილობის სამართლებრივ საფუძვლად სასამართლოს მიერ სსკ-ის 54-ე მუხლის მოხმობა შეუსაბამოა გადაწყვეტილებით დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებთან; მოხმობილი სამართლებრივი ნორმის მიხედვით, ბათილია გარიგება, რომელიც არღვევს კანონით დადგენილ წესსა და აკრძალვებს, ეწინააღმდეგება საჯარო წესრიგს ან ზნეობის ნორმებს. აპელანტის მტკიცებით, სასამართლომ ვერ მიუთითა კანონით დადგენილ რომელ წესსა და აკრძალვებს, საჯარო წესრიგის ან ზნეობის რომელ ნორმებს არღვევს მხარეთა შორის გაფორმებული ხელშეკრულების 7.4. პუნქტი; კანონმდებელი არ კრძალავს მხარეების მიერ ხელშეკრულების ვადამდე შეწყვეტისათვის (ხელშეკრულებიდან გასვლისათვის) გარკვეული სახის ფულადი სანქციების - ჯარიმის გათვალისწინებას, რაც მოცემულ შემთხვევაში მხარეებს 2014 წლის 25 თებერვლის ხელშეკრულებაში გამოყენებული აქვთ; კერძოდ, ხელშეკრულების მე-7 მუხლით თანახმად, „თუ მოსწავლის კანონიერი წარმომადგენელი ხელშეკრულების ხელმოწერიდან 7 დღის განმავლობაში წერილობით მიმართავს აკადემიას ხელშეკრულების შეწყვეტის მოთხოვნით, ასეთ შემთხვევაში გადახდილი თანხა აკადემიური წლის ღირებულების 10%-ის გამოკლებით სრულად უბრუნდება მხარეს, ხოლო ამ ვადის გასვლის შემდეგ ხელშეკრულების ნებისმიერი მიზეზით ვადამდე შეწყვეტის შემთხვევაში გადახდილი

თანხა უკან დაბრუნებას არ ექვემდებარება“. მოსარჩელესთან ხელშეკრულება დადებულია 2014 წლის 25 თებერვალს, ხელშეკრულების შეწყვეტის მოთხოვნით კი მხარემ აკადემიას მიმართა 2014 წლის ოქტომბერში; ვინაიდან მოსარჩელემ არ დაიცვა ხელშეკრულების მოშლის ვადა, მის მიერ გადახდილი თანხა, ამავე მუხლის ბოლო წინადადების თანახმად, დაბრუნებას არ ექვემდებარებოდა (იხ. სააპელაციო საჩივარი, ტ.1, ს.ფ. 224-233).

8.3. მოსარჩელემ შეგებებული სააპელაციო საჩივრით გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ნაწილობრივ გაუქმება და, ახალი გადაწყვეტილების მიღებით, სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება მოითხოვა შემდეგი დასაბუთებით:

8.3.1. სასამართლომ არასწორად დაადგინა ფაქტი იმის თაობაზე, რომ მოპასუხის მხრიდან დისკრიმინაციულ ქმედებას ადგილი არ ჰქონია. სასამართლოს მსჯელობა და დასკვნები ეწინააღმდეგება მხარეთა ახსნა-განმარტებებს და საქმეში არსებულ მტკიცებულებებს, თან, რომლითაც დასტურდება მოპასუხის მხრიდან არასრულწლოვანი მოსწავლისადმი დისკრიმინაციული მოპყრობა. აღნიშნულის გამო მშობელს ტკივილის გადატანა მოუხდა;

8.3.2. საქმეზე დაკითხული მოწმეების ჩვენებებით დასტურდება ის ფაქტი, რომ არასრულწლოვანს სკოლამდელი აღზრდის პროგრამის გავლის პერიოდში რაიმე სახის პრობლემა არ შექმნია, პრობლემები წარმოიშვა 2013-2014 სასწავლო წლის დასაწყისში. ბავშვი აპროტესტებდა ბაღში წასვლას, რადგან პედაგოგის მხრიდან ადგილი ჰქონდა მის მიმართ არასათანადო აღმზრდელობითი ღონისძიებების გატარებას, მასწავლებელი სისტემატიურად ითხოვდა ბავშვის ბაღიდან დროზე ადრე გაყვანას, რის გამოც ბავშვს დასჭირდა ფსიქოლოგი. მოსწავლის კანონიერი წარმომადგენლის მტკიცებით დასახელებულ გარემოებათა ერთობლიობა ადასტურებს დისკრიმინაციულ მოპყრობას და იმას, რომ სულიერი ტკივილისა და ტანჯვის გადატანა მოუხდა დედას. ამდენად, სასამართლომ არასწორად შეაფასა სსკ-ის მე-18 და 413-ე მუხლებს, რის გამოც 2015 წლის 27 ოქტომბრის გადაწყვეტილება გასაჩივრებულ ნაწილში დაუსაბუთებელია, კანონშეუსაბამოა, უნდა გაუქმდეს და დაკმაყოფილდეს სასარჩელო მოთხოვნა მორალური ზიანის ანაზღაურებასთან დაკავშირებით (იხ. შეგებებული სააპელაციო საჩივარი, ტ.2, ს.ფ. 18-28).

9. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს განჩინება და დასკვნები:

- 9.1. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 30 იანვრის განჩინებით მოპასუხის სააპელაციო საჩივარი და მოსარჩელის შეგებებული სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა.
- 9.2. სააპელაციო სასამართლომ სრულად გაიზიარა საქალაქო სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები და სამართლებრივი შეფასებები (საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის /შემდეგში; სსსკ/ 390-ე მუხლის „გ“ ქვეპუნქტი) და განმარტა:
- 9.2.1. სამოქალაქო კოდექსი ამკვიდრებს პრინციპებს, რომ მხარეთა ნების ავტონომია გარანტირებულად დაცულია და რომ მხარეებს შეუძლიათ განახორციელონ კანონით აუკრძალავი, მათ შორის, კანონით პირდაპირ გაუთვალისწინებელი ნებისმიერი მოქმედება, მაგრამ, მეორე მხრივ, სამოქალაქო კოდექსი ხაზს უსვამს, რომ მხარეები ვალდებული არიან კეთილსინდისიერად განახორციელონ თავიანთი უფლებები და მოვალეობანი (სსკ-ის მე-8, 54-ე, 115-ე მუხლები). სასამართლოს შეფასებით, მხარეთა შორის 2014 წლის 25 თებერვალს გაფორმებულ ხელშეკრულებაზე მსჯელობისას გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება ხელშეკრულების საგანს, მხარეთა ნებასა და მოლოდინს მისი შესრულების მიმართ. ხსენებული ხელშეკრულების საგანს აკადემიის მხრიდან მოსწავლის სკოლამდელი განათლების პროგრამის შესაბამისად მომზადება, ხოლო მოსწავლეების კანონიერი წარმომადგენლის მიერ სწავლის ღირებულების გადახდა წარმოადგენდა, ე.ი. მოსარჩელის ინტერესს წარმოადგენდა ის, რომ მის შვილებს მიეღოთ ადეკვატური და სათანადო სკოლამდელი განათლება, ხოლო აკადემიის შემთხვევაში - მას უნდა მიეღო სკოლამდელი განათლების შესაბამისი სწავლის საფასური. მოცემულ შემთხვევაში, მოსარჩელემ მიიჩნია, რომ მოპასუხის მხრიდან ვერ იქნა უზრუნველყოფილი ხელშეკრულების საგნის სათანადო ხარისხით და პირობებით მიწოდება და ვადამდე შეწყვიტა ხელშეკრულება;
- 9.2.2. სასამართლომ გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს შეფასება იმის თაობაზე, რომ 2014 წლის 25 თებერვლის ხელშეკრულების 7.4. პუნქტით გათვალისწინებული პირობა (იხ. წინამდებარე განჩინების 1.1 ქვეპუნქტი) არ წარმოადგენს მხარეთა შეთანხმებას პირგასამტეხლოს თაობაზე და აღნიშნულის შესახებ დათქმას, ვინაიდან აღნიშნული პუნქტი არ მიესადაგება პირგასამტეხლოს სამართლებრივ ბუნებას და არსს; მეტიც - იურიდიულ ლიტერატურაში დამკვიდრებული დეფინიციით, პირგასამტეხლო არის მხარეთა შეთანხმებით განსაზღვრული ფულადი თანხა, რომელიც მოვალემ უნდა გადაიხადოს ვალდებულების შეუსრულებლობის, ან არაჯეროვნად შესრულებისთვის; განსახილველ

შემთხვევაში ადგილი არ ჰქონია მითითებული წესის დაცვით მხარეთა შეთანხმებას და მის გარიგებაში ასახვას;

9.2.3. დადგენილია, რომ მოსარჩელეს ჯეროვნად და კეთილსინდისიერად აქვს შესრულებული სწავლის საფასურის გადახდის ვალდებულება. ამდენად, სასამართლოს შეფასებით, 2014 წლის 25 თებერვლის ხელშეკრულების სადავო 7.4 პუნქტის დანაწესი, მოსწავლის კანონიერი წარმომადგენლის ან აკადემიის ინიციატივით ხელშეკრულების ვადამდე შეწყვეტის შემთხვევაში გადახდილი სწავლის ღირებულების დაუბრუნებლობის თაობაზე, არ წარმოადგენს პირგასამტეხლოს თაობაზე შეთანხმებას; სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა სსკ-ის 342-ე მუხლის პირველ ნაწილზე, რომლის თანახმად, ხელშეკრულების სტანდარტული პირობები არის წინასწარ ჩამოყალიბებული, მრავალჯერადი გამოყენებისთვის გამიზნული პირობები, რომელთაც ერთი მხარე (შემთავებელი) უდგენს მეორე მხარეს და რომელთა მეშვეობითაც უნდა მოხდეს კანონით დადგენილი ნორმებისაგან განსხვავებული ან მათი შემცხები წესების დადგენა. აღნიშნული ნორმის შინაარსიდან გამომდინარე, მხარეებს შორის დადებული ხელშეკრულებების მე-7 მუხლის პირობა არ ექვემდებარება, ხელშეკრულების სტანდარტულ პირობად მიჩნევისათვის სავალდებულო ნიშნებს. სსკ-ის 346-ე მუხლის თანახმად, ბათილია ხელშეკრულებათა სტანდარტული პირობა, მიუხედავად მისი ხელშეკრულებაში ჩართვისა, თუ იგი ნდობისა და კეთილსინდისიერების პრინციპების საწინააღმდეგოდ საზიანოა ხელშეკრულების მეორე მხარისათვის. განსახილველ შემთხვევაში, საქმის მასალებით დადგინილია, რომ ზემოაღნიშნული დათქმა წარმოადგენს მხარისთვის აშკარად საზიანო პირობას, რაც უაღრესად არახელსაყრელ მდგომარეობაში აგდებს მას. მოპასუხის მხრიდან წინასწარ გადახდილი იმ თანხის დაუბრუნებლობა, რომლის სანაცვლოდ მომსახურებაც არ გაწეულა, ნდობისა და კეთილსინდისიერების პრინციპების საწინააღმდეგო პირობაა და იგი საზიანოა ხელშეკრულების მეორე მხარისათვის. აღნიშნული, სსკ-ის 346-ე მუხლის შესაბამისად, მხარეებს შორის დადებული 2014 წლის 25 თებერვლის ხელშეკრულებების სადავო პირობის ბათილობის საფუძველია.

9.3. მოსარჩელის შეგებებული სააპელაციო საჩივრის ნაწილში სააპელაციო სასამართლომ განმარტა:

9.3.1. სამოქალაქო პროცესი აგებულია შეჯიბრებითობის პრინციპზე, რაც იმას ნიშნავს, რომ მხარეებს უფლებებთან ერთად ეკისრებათ ფაქტების მითითებისა და შესაბამისი მტკიცებულებების წარდგენის ვალდებულება, რომელთა შეუსრულებლობა მხარეებისათვის არახელსაყრელ შედეგს იწვევს. სსსკ-ის 102-ე მუხლით, თითოეულმა მხარემ უნდა დაამტკიცოს გარემოებანი, რომლებზედაც იგი ამყარებს თავის მოთხოვნებსა და

შესაგებელს, ე.ი. მხარეს ეკისრება როგორც ფაქტების მითითების, ასევე მათი დამტკიცების ტვირთი, რაც სათანადო მტკიცებულებების წარდგენით უნდა განახორციელოს. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს შეფასებით, მოპასუხის მხრიდან არასრულწლოვანისადმი დისკრიმინაციული მოპყრობის ფაქტის დადგენის მიზნით უნდა განიმარტოს დისკრიმინაციის არსი; საქართველოს კონსტიტუციის მე-14 მუხლის შინაარსით, ყველა ადამიანი დაბადებით თავისუფალია და კანონის წინაშე თანასწორია განურჩევლად რასისა, კანის ფერისა, ენისა, სქესისა, რელიგიისა, პოლიტიკური და სხვა შეხედულებებისა, ეროვნული, ეთნიკური და სოციალური კუთვნილებისა, წარმოშობისა, ქონებრივი და წოდებრივი მდგომარეობისა, საცხოვრებელი ადგილისა. „დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ საქართველოს კანონის პირველი მუხლის თანახმად, ამ კანონის მიზანია დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრა და ნებისმიერი ფიზიკური და იურიდიული პირისათვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი უფლებებით თანასწორად სარგებლობის უზრუნველყოფა, რასის, კანის ფერის, ენის, სქესის, ასაკის, მოქალაქეობის, წარმოშობის, დაბადების ადგილის, საცხოვრებელი ადგილის, ქონებრივი ან წოდებრივი მდგომარეობის, რელიგიის ან რწმენის, ეროვნული, ეთნიკური ან სოციალური კუთვნილების, პროფესიის, ოჯახური მდგომარეობის, ჯანმრთელობის მდგომარეობის, შეზღუდული შესაძლებლობის, სექსუალური ორიენტაციის, გენდერული იდენტობისა და გამოხატვის, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულების ან სხვა ნიშნის მიუხედავად.

9.3.2. სააპელაციო სასამართლოს შეფასებით, განსახილველ შემთხვევაში, საქმეში წარდგენილი მტკიცებულებებით არ დასტურდება მოპასუხის მხრიდან დისკრიმინაციული მოპყრობის ფაქტობრივი გარემოება. სასამართლოს განმარტებით, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მიზნებისათვის მორალური ზიანის შინაარსში იგულისხმება სამართლებრივად დაცული იმ არაქონებრივი ინტერესის ხელყოფა, რომელსაც მატერიალურად არაფერი შეესაბამება (სულიერი ან ფიზიკური ტკივილი, განცდა და სხვა). მორალური ზიანი სულიერი გრძნობებისა და ურთიერთობების სფეროში მიყენებულ ზიანს გულისხმობს. ადამიანის ფსიქიკაში ნეგატიური ცვლილებების არსებობას, რაც გამოიხატება ფიზიკურ და სულიერ ტანჯვაში, გარეგნული გამოხატულება არ გააჩნია და, შესაბამისად, არამატერიალიზებული ზიანია. არამატერიალურ ფასეულობათა ხელყოფა კი, ზიანის ანაზღაურების ვალდებულებას იწვევს. ზიანის ანაზღაურებაზე პასუხისმგებლობის ერთ-ერთ პირობას წარმოადგენს მორალური ზიანის არსებობა, რომლის არსებობა გარეგნულად ცალსახად გამოხატული არ არის, მისი კონკრეტული მტკიცებულებით დადასტურება რთულია და ზოგ შემთხვევაში, შეუძლებელიც კი,

შესაბამისად, მხარის მტკიცების ტვირთი არ უნდა დამძიმდეს. საქმის ფაქტობრივი გარემოებებიდან გამომდინარე უნდა შეფასდეს, მართლსაწინააღმდეგო ქმედება გამოიწვევდა თუ არა მის ფსიქიკაში ნეგატიურ ცვლილებებს. მორალური ზიანის ანაზღაურება, როგორც სამოქალაქო-სამართლებრივი სანქცია, გათვალისწინებულია არაქონებრივი და არამატერიალური ზიანისათვის. სსკ-ის 413-ე მუხლის განმარტების მიზნებისათვის, სააპელაციო სასამართლომ მოიხმო საკასაციო სასამართლოს მიერ დადგენილი მყარი სასამართლო პრაქტიკა და მიუთითა, რომ კერძოსამართლებრივ ურთიერთობებს, ჩვეულებრივ, შესაძლოა, თან ახლდეს მორალური, სულიერი განცდები, მაგრამ სამოქალაქო პასუხისმგებლობა დასაშვებია მხოლოდ კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში, ე.ი კანონი პირდაპირ განსაზღვრავს, თუ რომელი სიკეთის ხელყოფის შემთხვევაში შეუძლია დაზარალებულს, მოითხოვოს ანაზღაურება არაქონებრივი ზიანისათვის. განსახილველი ნორმის მიზანია, შეამციროს, შეზღუდოს ამ ნორმით გათვალისწინებული შედეგის დაუსაბუთებელი გაფართოება, რათა უზრუნველყოფილი იქნეს სამოქალაქო ბრუნვის სტაბილურობა და წესრიგი. სამართლის მიერ დაცულ ერთ-ერთ სიკეთეს, რომლის ხელყოფის შედეგად დაზარალებულმა შეიძლება მოითხოვოს არაქონებრივი (მორალური) ზიანისათვის ანაზღაურება, წარმოადგენს ადამიანის ჯანმრთელობა. სხეულის დაზიანება ან ჯანმრთელობისათვის ვნების მიყენება ადამიანის სიცოცხლის იმგვარი ხელყოფაა, რომელიც დაზარალებულს არასრულფასოვნად და ზოგ შემთხვევაში, არაშრომისუნარიანად აქცევს. სხეულის და/ან ჯანმრთელობის ხელყოფით გამოწვეული მორალური ზიანი უშუალოდ სამართალდარღვევიდან შეიძლება არც გამომდინარეობდეს, არამედ მისი თანმდევი შედეგი იყოს (როგორიცაა, უშედეგო მკურნალობა, ხანგრძლივი უმწეო მდგომარეობა, ცხოვრების წესისა და რიტმის შეცვლა), თუმცა, ასეთ დროს, სავალდებულოა, დასტურდებოდეს, რომ დაზარალებულის მორალური განცდები და სულიერი ტანჯვა სხეულისა თუ ჯანმრთელობის ხელყოფის შედეგია (იხ. სუსგ Nას-452-431-2015, 28.09.2015).

9.3.3. სააპელაციო სასამართლომ საქმეში არსებული მტკიცებულებების საფუძველზე დაასკვნა, რომ მოსარჩელის მიერ მითითებული დასაბუთებით, მოცემულ შემთხვევაში მორალური ზიანის ანაზღაურების სამართლებრივი საფუძველი არ არსებობდა (იხ. სააპელაციო სასამართლოს განჩინება - ტ.2, ს.ფ. 108-127).

10. მოპასუხის საკასაციო საჩივარი

10.1. მოპასუხემ საკასაციო წესით გაასაჩივრა სააპელაციო სასამართლოს

- განჩინება, მოითხოვა მისი გაუქმება და, ახალი გადაწყვეტილების მიღებით, სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება შემდეგ გარემოებებზე დაყრდნობით:
- 10.1.1. სასამართლომ არასწორად მიიჩნია დადგენილად, რომ მოსარჩელეს ხელშეკრულების ვადამე ადრე შეწყვეტით ვალდებულია არ დაურღვევია. მოსარჩელის მიერ ხელშეკრულების შეწყვეტა არ წარმოადგენს მის მიერ გადახდილი სწავლის საფასურის უკან დაბრუნების საფუძველს, რადგან ხელშეკრულების 7.4 პუნქტის შინაარსიდან გამომდინარე, იმ შემთხვევაში, თუ მხარე ხელშეკრულებაზე უარს განაცხადებდა მისი ხელმოწერიდან 7 დღის გასვლის შემდეგ, უკვე გადახდილი თანხა წარმოადგენდა ერთგვარ სანქციას, ანუ პირგასამტეხლოს ხელშეკრულების შეწყვეტისათვის და ის აღარ ექვემდებარებოდა დაბრუნებას. ამდენად, ვინაიდან მოსარჩელემ ხელშეკრულებიდან გასვლა სწორედ 7 დღის გასვლის შემდეგ მოისურვა, გადახდილი თანხა, როგორც ფულადი ჯარიმა, უნდა დარჩენოდა კასატორს;
- 10.1.2. სააპელაციო სასამართლო, ერთი მხრივ აღიარებს, რომ არ დასტურდება არასრულწლოვანისადმი დისკრიმინაციის ფაქტი, მეორე მხრივ კი, დაეყრდნო მოსარჩელის განმარტებას, რომ კასატორმა ვერ უზრუნველყო ხელშეკრულების საგნის (სწავლების) სათანადო ხარისხი, რის გამოც მან დაკარგა ხელშეკრულების გაგრძელების სურვილი. ამგვარი დასკვნა სასამართლომ საგანმანათლებლო მომსახურების ხარისხის სათანადოდ შესწავლისა და გამოკვლევის გარეშე გააკეთა, მხოლოდ მოსარჩელის სუბიექტურ განმარტებას დაეყრდნო;
- 10.1.3. სასამართლომ გაიზიარა მოსარჩელის მოსაზრება და ხელშეკრულების 7.4. პუნქტი ბათილად ცნო სსკ-ის 54-ე და 346-ე მუხლების საფუძველზე, თუმცა, სასამართლო ვერ აკონკრეტებს, კანონით დადგენილ რომელ წესს ან აკრძალვებს ეწინააღმდეგებოდა აღნიშნული სახელშეკრულებო პირობა. სსკ-ის 319-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად „კერძო სამართლის სუბიექტებს შეუძლიათ კანონის ფარგლებში თავისუფლად დადონ ხელშეკრულებები და განსაზღვრონ ამ ხელშეკრულებათა შინაარსი. მათ შეუძლიათ დადონ ისეთი ხელშეკრულებებიც, რომლებიც კანონით გათვალისწინებული არ არის, მაგრამ არ ეწინააღმდეგება მას“. მხარეებმა თავისუფალი ნების პირობებში გამოხატეს თანხმობა ზემოხსენებულ ხელშეკრულებაზე და იგი განპირობებული არ იყო მხარეზე ზემოქმედებით, მხარის ეკონომიკური მდგომარეობით და სხვა გარემოებით, შესაბამისად დაუსაბუთებელია ხელშეკრულების 7.4 პუნქტის ბათილად ცნობა (იხ. საკასაციო საჩივარი - გ.2, ს.ფ. 137-143).

11. საკასაციო სამართალწარმოების ეტაპი

11.1.საკასაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 23 ივლისის განჩინებით, საკასაციო განაცხადი წარმოებაშია მიღებული სსსკ-ის 391-ე მუხლის საფუძველზე დასაშვებობის წინაპირობების შესამოწმებლად.

ს ა მ ო ტ ი ვ ა ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი:

საკასაციო სასამართლო საქმის შესწავლის, მტკიცებულებათა გაანალიზებისა და საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის იურიდიული დასაბუთებულობის შემოწმების შედეგად მივიდა დასკვნამდე, რომ საკასაციო განაცხადი არ აკმაყოფილებს სსსკ-ის 391-ე მუხლის მოთხოვნებს, ამიტომ იგი დაუშვებელია შემდეგი არგუმენტაციით:

12. სსსკ-ის 391-ე მუხლის მეხუთე ნაწილის შესაბამისად, საკასაციო საჩივარი ქონებრივ და სხვა არაქონებრივ დავებში დასაშვებია, თუ კასატორი დაასაბუთებს, რომ: ა) საქმე მოიცავს სამართლებრივ პრობლემას, რომლის გადაწყვეტაც ხელს შეუწყობს სამართლის განვითარებას და ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებას; ბ) საქართველოს უზენაეს სასამართლოს მანამდე მსგავს სამართლებრივ საკითხზე გადაწყვეტილება არ მიუღია; გ) საკასაციო საჩივრის განხილვის შედეგად მოცემულ საქმეზე სავარაუდოა მსგავს სამართლებრივ საკითხზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მანამდე არსებული პრაქტიკისაგან განსხვავებული გადაწყვეტილების მიღება; დ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება განსხვავდება მსგავს სამართლებრივ საკითხზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მანამდე არსებული პრაქტიკისაგან; ე) სააპელაციო სასამართლომ საქმე განიხილა მატერიალური ან/და საპროცესო სამართლის ნორმების მნიშვნელოვანი დარღვევით, რასაც შეეძლო არსებითად ემოქმედა საქმის განხილვის შედეგზე; ვ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება ეწინააღმდეგება მსგავს სამართლებრივ საკითხზე ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციას და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს; ზ) გასაჩივრებულია სააპელაციო სასამართლოს მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება ან განჩინება დაუსწრებელი გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვების თაობაზე. ზემოაღნიშნული ნორმები განსაზღვრავს იმ მოთხოვნებს, რომელთაც საკასაციო საჩივარი უნდა შეიცავდეს და ეფუძნებოდეს.

13. სსსკ-ის 404-ე მუხლის პირველი პუნქტით, საკასაციო სასამართლო გადაწყვეტილებას ამოწმებს საკასაციო საჩივრის ფარგლებში, ამავე კოდექსის 407-ე მუხლის პირველი ნაწილით, საკასაციო სასამართლო

იმსჯელებს მხარის მხოლოდ იმ ახსნა-განმარტებაზე, რომელიც ასახულია სასამართლოთა გადაწყვეტილებებში ან სხდომათა ოქმებში. გარდა ამისა, შეიძლება მხედველობაში იქნეს მიღებული ამ კოდექსის 396-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ვ“ ქვეპუნქტში მითითებული ფაქტები; ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება); საკასაციო სასამართლოს მიაჩნია, რომ კასატორს არ წარმოუდგენია დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება), რაც საშუალებას მისცემდა სასამართლოს, არსებითად განსახილველად დაეშვა საკასაციო განაცხადი.

14. საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პარაგრაფი ავალდებულებს სასამართლოს, დაასაბუთოს თავისი გადაწყვეტილება, რაც არ უნდა იქნეს გაგებული თითოეულ არგუმენტზე დეტალური პასუხის გაცემად (იხ. ჯღარკავა საქართველოს წინააღმდეგ, # 7932/03; Van de Hurk v. Netherlands, par.61, Garcia Ruiz v. Spain [GC] par.26; Jahnke and Lenoble v France (dec.); Perez v France [GC], par. 81)
15. საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ წარმოდგენილი საკასაციო საჩივარი არ არის დასაშვები სსსკ-ის 391-ე მუხლით გათვალისწინებული არც ერთი ზემოხსენებული საფუძვლით.
16. საკასაციო საჩივარი არ არის დასაშვები სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების საკასაციო სასამართლოს სტაბილური პრაქტიკისაგან განსხვავების არსებობის საფუძვლით. სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული გადაწყვეტილება არ განსხვავდება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს არსებული პრაქტიკისაგან (იხ. ქვემოთ პუნქტები).
17. საკასაციო სასამართლო არ იზიარებს კასატორის შედავებას იმასთან დაკავშირებით, რომ მხარეთა შორის დადებული ხელშეკრულების 7.4. პუნქტში გათვალისწინებული პირობა თავის შინაარსით პირგასამტეხლოს წარმოადგენს.
- 17.1. ზემოაღნიშნულ შედავებასთან დაკავშირებით საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ სასამართლოს შეფასების საგანს წარმოადგენს სადავო ხელშეკრულების 7.4. პუნქტის მართლზომიერება, რომელზე მითითებითაც მოპასუხე მოთხოვნის გამომრიცხველ შესაგებელს წარმოადგენს, ხოლო მოსარჩელე ამ პუნქტის ბათილობის შედეგად ცდილობს დაიკმაყოფილოს მოთხოვნა და დაიბრუნოს თანხა, რომელიც სანაცვლო შესრულების მოლოდინში მოპასუხეს გადაუხადა, თუმცა, ეს შერულება მას არ მიუღია და მისი დაბრუნება სახელშეკრულებო პირობის -სწორედ 7.4. პუნქტის შინაარსითაა შეუძლებელი.

17.2.საკასაციო სასამართლო იზიარებს ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოს მსჯელობას იმასთან დაკავშირებით, რომ მხარეთა შორის დადებული ხელშეკრულების 7.4. პუნქტი (თუ მას განვიხილავთ პირგასამტეხლოდ, როგორც ამაზე კასატორი მიუთითებს), ბათილია, როგორც ფორმალური შინაარსის არქონის გამო, ასევე თავისი მატერიალური შინაარსითაც, და განმარტავს:

17.2.1. ხელშეკრულების 7.4. პუნქტის შინაარსის (იხ. წინამდებარე განჩინების 1.1 ქვეპუნქტი)

შეფასების საფუძველზე საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ პირგასამტეხლო წარმოადგენს მხარეთა შეთანხმებით განსაზღვრულ ფულად თანხას, რომელიც მოვალემ უნდა გადაიხადოს ვალდებულების შესრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულებისათვის (სსკ-ის 417-ე მუხლი). ერთ-ერთ საქმეზე საკასაციო სასამართლომ განმარტა: „სსკ-ის 419-ე მუხლის პირველი ნაწილიდან გამომდინარე, პირგასამტეხლოს დანიშნულება ვალდებულების დარღვევის მინიმალური ზიანის ანგარიშში ამ თანხის ჩათვლაა. ფუნქციური დანიშნულებით, მინიმალური ზიანი არ წარმოადგენს ფაქტობრივად მიღებული ზიანის სრულ ანაზღაურებას, არამედ ესაა თანხა, რომელიც უზრუნველყოფს კრედიტორის მოთხოვნის მინიმალურ დაკმაყოფილებას, სწორედ ამიტანა გამართლებული პირგასამტეხლოს სახელშეკრულებო ბუნება, ანუ პირგასამტეხლოს დაკისრებისათვის სავალდებულოა მხარეთა მიერ შესაბამისი ფორმით შეთანხმების მიღწევა, რაც რეგულირებულია სამოქალაქო კოდექსის 418-ე მუხლის მე-2 ნაწილით. განსხვავებით ზიანის ანაზღაურების ვალდებულებისაგან, რომელიც, სამოქალაქო კოდექსის 317-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, არ საჭიროებს მხარეთა წინასწარი შეთანხმების არსებობას, პირგასამტეხლო ყოველთვის სახელშეკრულებო პირობად გვევლინება“ (იხ. სუსგ# ას-951-2018, 25.09.2018წ.). განსახილველ შემთხვევაში, გარდა იმისა, რომ კასატორის მიერ მითითებული სახელშეკრულებო პირობა არ შეიცავს კონკრეტულ და მკაფიო განმარტებას სწავლის საფასურის პირგასამტეხლოს ანგარიშში ჩათვლის შესახებ, საქმის გარემოებებითაც არ დასტურდება მოსარჩელის მიერ ვალდებულების არაჯეროვანი შესრულება, უფრო კონკრეტულად რომ ვთქვათ, საქმის მასალებით დგინდება, რომ მოსარჩელემ სწავლის საფასური დროულად გადაიხადა, ეს მის ერთადერთ ვალდებულებას წარმოადგენდა, რაც არ დაურღვევია, თუმცა ხელშეკრულებით ნაკისრი შემხვედრი ვალდებულება - მომსახურება (სწავლა), მოპასუხეს მოსარჩელების სასარგებლოდ არ განუხორციელებია. ამდენად, ხელშეკრულების სადავო 7.4. პუნქტი არ წარმოადგენს შეთანხმებას პირგასამტეხლოზე, სასამართლომ ის უნდა განიხილოს როგორც ხელშეკრულების სტანდარტული პირობა, რომელიც მხარეს გარკვეულ შეზღუდვას უწესებს, ხოლო მოსარჩელე ამტკიცებს, რომ ეს შეზღუდვა თავისი შინაარსით საჯარო წესრიგისა და კეთილსინდისიერების წინააღმდეგ მიმართული შეთანხმებაა;

17.2.2.სსკ-ის მუხლი 346-ე მუხლის თანახმად, “ბათილია ხელშეკრულებათა სტანდარტული პირობა, მიუხედავად ხელშეკრულებაში მისი ჩართვისა, თუ იგი ნდობისა და

კეთილსინდისიერების პრინციპების საწინააღმდეგოდ საზიანოა ხელშეკრულების მეორე მხარისათვის“. სახელშეკრულებო სამართალში მოქმედებს მხარეთა ნების ავტონომია, რომლის ფარგლებში შესაძლებელია ხელშეკრულების იმგვარ პირობებზე შეთანხმება, რომლებიც მისაღებია გარიგების ყველა მონაწილისათვის, თუმცა, ხელშეკრულების მხარეთა მდგომარეობა ყოველთვის თანაბარი არ არის, სწორედ აქედან გამომდინარეობს კანონისმიერი ვალდებულება, რომ მხარეებმა უნდა იმოქმედონ კეთილსინდისიერად (სსკ-ის 8.3-ე, 115-ე მუხლები). ამ ვალდებულების კონტექსტში კეთილსინდისიერების და ნდობის საწინააღმდეგო შეთანხმებად შეიძლება ჩაითვალოს შეთანხმება იმაზეც, რომ მოსარჩელეს, რომელსაც პირველს ევალებოდა ვალდებულების შესრულება და შეასრულა კიდევ, შემხვედრი შესრულების მიუღებლობის პირობებში აეკრძალოს მის მიერ უკვე შესრულებულის უკან გამოთხოვა. ამგვარი შეთანხმება, ბუნებრივია, არ შეიძლება მიჩნეულ იქნეს კეთილსინდისიერ პირობად, იგი არც სტანდარტულ პირობად მიიჩნევა, რადგან სტანდარტული პირობა ამკვიდრებს რა ქცევის ზოგად სტანდარტს, კონტრაჰენტისთვის მარტივად და გონივრულად სავარაუდოა და არ შეიცავს ზოგადისგან განსხვავებულ, მოულოდნელ და უჩვეულო დათქმებს. განსახილველ შემთხვევაში კი, მოსარჩელისთვის არ შეიძლებოდა სავარაუდო ყოფილიყო ის გარემოება, რომ იგი ვერ დაიბრუნებდა იმ თანხას, რომელიც მომსახურებაში გადაიხადა, მაგრამ მომსახურება ვერ/არ მიიღო, ე.ი. დგინდება, რომ ხელშეკრულების სადავო პუნქტი არათუ არ წარმოადგენს შეთანხმებას პირგსამატეხლოს თაობაზე, არამედ იგი ბათილია მისი ბუნდოვანი, ალოგიკური შინაარსის გამოც.

17.2.3. სამართალში კეთილსინდისიერების, როგორც ფუნდამენტურად მნიშვნელოვანი პრინციპის შესახებ საკასაციო სასამართლომ სხვადასხვა საქმეში არაერთხელ განმარტა: „სსკ-ის მე-8 მუხლის მესამე ნაწილი განსაზღვრავს კეთილსინდისიერებას, როგორც ვალდებულების ძირითად და აუცილებელ კომპონენტს და მხოლოდ ვალდებულებათა შესრულებით არ შემოიფარგლება. იგი წარმოადგენს კანონისმიერ მოთხოვნას და გულისხმობს, ზოგადად, სამოქალაქო-სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილეთა მიერ ურთიერთობის სხვა მონაწილის ინტერესების პატივისცემას, საკუთარი როლისა და პასუხისმგებლობის გათვალისწინებას, თუნდაც იმ შემთხვევაში, როდესაც მას კონკრეტული პირდაპირი ვალდებულება არ ეკისრება“. „თანამედროვე ქართულ სამართლებრივ სივრცეში კეთილსინდისიერება მატერიალურ სამართლებრივ ნორმად გადაიქცა და სამართლიანობასა და თანასწორობაზე დამყარებულ სამართლებრივ სისტემაში გაერთიანდა, რითაც უფრო ფართო დატვირთვა შეიძინა. კეთილსინდისიერების პრინციპი თანამედროვე განვითარებული ქვეყნების კანონმდებლობასა და დოქტრინაში დიდწილად დაკავშირებულია მორალურ სტანდარტებთან. კეთილსინდისიერება ნიშნავს გულწრფელობას, სამართლიანობას, ვალდებულებების

მიმართ პატიოსან დამოკიდებულებას. კეთილსინდისიერების პრინციპის ძირითადი ფუნქცია ურთიერთობის მონაწილეთა ინტერესების არა დაპირისპირება, არამედ მათი სოლიდარობაა, რაც ნორმალური სამოქალაქო ბრუნვის საფუძველია. კეთილსინდისიერება გულისხმობს სამოქალაქო ბრუნვის მონაწილეთა მოქმედებას პასუხისმგებლობით და ერთმანეთის უფლებებისადმი პატივისცემით მოპყრობას. კეთილსინდისიერება როგორც ნორმატიული, ისე სუბიექტური ნების განმარტების ინსტრუმენტია. მის საფუძველზე აღმოიფხვრება როგორც კანონის, ისე ხელშეკრულების ხარვეზი. კეთილსინდისიერების პრინციპის შინაარსი, უპირველეს ყოვლისა, იმით გამოიხატება, რომ მხარეს, გარდა ვალდებულების ჯეროვანი შესრულებისა, ევალება ვალდებულების კეთილსინდისიერად შესრულებაც, ანუ კონტრაქტის პატივსაღები ინტერესების გათვალისწინება და დაცვა. ამ მოთხოვნის დარღვევა კი არა მხოლოდ სახელშეკრულებო ვალდებულების შესრულების პროცესში, არამედ სახელშეკრულებო მოლაპარაკებათა და ძირითადი ვალდებულებების შესრულების შემდგომ ეტაპზეც შეიძლება პასუხისმგებლობის დაკისრების საფუძველი გახდეს. კეთილსინდისიერების პრინციპს სამი ფუნქცია ეკისრება: 1) ყველა ხელშეკრულება უნდა განიმარტოს კეთილსინდისიერების პრინციპიდან გამომდინარე; 2) კეთილსინდისიერების პრინციპს აქვს ხარვეზის (სამართლის ნორმის ხარვეზის) შემავსებელი ფუნქცია, ასევე ხელშეკრულების პირობათა (რომლებიც მხარეთა მიერ ან/და კანონით არ იყო გათვალისწინებული) დამატების ფუნქცია; 3) გამაუქმებელი, შემზღუდავი და „მაკორექტირებელი“ ფუნქცია. კეთილსინდისიერების ზემოაღნიშნული ფუნქციებიდან გამომდინარეობს, რომ ნებისმიერ ვალდებულებით-სამართლებრივ ურთიერთობაში, კრედიტორს არ შეუძლია უარი თქვას მოვალის მიერ ვალდებულების შესრულების მცირე ხელშეწყობაზე, როდესაც მოვალეს კრედიტორის მხრიდან ესაჭიროება ასეთი ხელშეწყობა მასზე ნაკისრი ვალდებულების ჯეროვნად შესრულებისათვის. კეთილსინდისიერების პრინციპი, უპირველეს ყოვლისა, გულისხმობს კონტრაქტის ინტერესების გათვალისწინებას, რომლის არარსებობის შემთხვევაში ადგილი აქვს უფლების ბოროტად გამოყენებას. კეთილსინდისიერების პრინციპი ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში მიჩნეულია უშუალოდ მოქმედ სამართალად და მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველად, რომლის მიზანი სამართლიანი შედეგის დადგომა და უსამართლო შედეგის თავიდან აცილებაა კეთილსინდისიერების პრინციპის გამოყენება აქტუალური ხდება მაშინ, როცა პირის მოთხოვნა ან ქმედება ფორმალურად შეესაბამება მოქმედ მატერიალურ კანონმდებლობას, მაგრამ მისი განხორციელება კონკრეტულ შემთხვევაში უსამართლოა, შესაბამისად, მისი ფუნქცია აშკარად უსამართლო შედეგების თავიდან აცილებაა, რაც პირდაპირ უკავშირდება სამოქალაქო ურთიერთობათა სტაბილურობასა და სიმყარეს (იხ. სუსგ-ები: №ას-23-18-2011, 24.05.2011წ; №ას-221-213-2012, 24.07.2012წ; №ას-528-501-2015, 04.11.2015წ; №ას-549-521-2015, 18.11.2015წ; . №ას-898-848-2015, 09.03.2016წ).

17.3. კეთილსინდისიერების ჭრილში განიხილება სსკ-ის 54-ე მუხლიც, რომელიც ბათილად ცნობს ისეთ გარიგებას, რომელიც არღვევს კანონით დადგენილ წესსა და აკრძალვებს, ეწინააღმდეგება საჯარო წესრიგს ან ზნეობის ნორმებს). საკასაციო სასამართლომ ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში

განმარტა: „საჯარო წესრიგში იგულისხმება სამოქალაქო ბრუნვის ფუნდამენტური პრინციპები, რომლებშიც მოიაზრება ასევე საკუთრების ხელშეუხებლობა. საჯარო წესრიგის დარღვევით ილახება არა მხოლოდ ურთიერთობის კონკრეტული მონაწილის უფლებები, არამედ იგი ვნებას აყენებს, პირველ რიგში, სახელმწიფოსა და საზოგადოების ინტერესებს. გარიგება, რითაც უარყოფილი იქნება საკუთრების ხელშეუხებლობის სოციალური ფუნქცია, უნდა ჩაითვალოს საჯარო წესრიგის დამრღვევ გარიგებად. ამ შემთხვევაში მხედველობაშია სოციალური და ეკონომიკური საჯარო წესრიგი“ (იხ. სუსგ №ას-813-764-2015, 28.10.2015წ.) ამ მუხლთან მიმართებით არსებობს საკასაციო სასამართლოს მიერ მყარად დამკვიდრებული პრაქტიკა, რასაც შეესაბამება სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული განჩინება (შდრ. სუსგ-ებს: №ას-755-811-2011, 10.09.2012წ; ას-40-38-2013, 25.02.2013წ; ას-63-58-2013, 11.02.2013წ; საქმე №ას-813-764-2015, 28.10.2015წ; საქმე №ას-1167-1087-2017, 23.01.2018წ.) .

17.3.1.ამდენად, ზემოაღნიშნული მსჯელობიდან გამომდინარე, სახელშეკრულებო პირობა, რომელიც 7.4 პუნქტშია ასახული, ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოებმა მართებულად შეაფასეს, როგორც ბათილი პირობა. დაუშვებელია რომ მოსარჩელის მიერ მოპასუხისთვის გადახდილი თანხის უკან დაბრუნების დამაბრკოლებელ გარემოებას წარმოადგენდეს ზემოხსენებული ბათილი პირობა, როგორც ნდობისა და კეთილსინდისიერების საწინააღმდეგო შეთანხმება, რომელიც მხარეთათვის სამართლებრივ შედეგებს არ წარმოშობს.

17.4.კასატორის პრეტენზია, რომ ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლო გადაწყვეტილების გამოტანისას მხოლოდ მოსარჩელის სუბიექტურ განმარტებას დაეყრდნო და არ შეუსწავლია ფაქტობრივი გარემოება იმის შესახებ, თუ რამდენად ეფექტური იყო მოპასუხე ორგანიზაციის საგანმანათლებლო მომსახურების ხარისხი, დაუსაბუთებელია. საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ ქვემდგომი ინსტანციის სასამართლოებმა მართებულად არ იმსჯელეს აღნიშნულ საკითხზე, რადგან, გარდა იმისა, რომ ამ გარემოების დადგენას სასამართლო დავის გადაწყვეტისათვის სამართლებრივად არ გააჩნდა არსებითი მნიშვნელობა, ამასთან, სასარჩელო მოთხოვნაც ისეა ფორმულირებული, რომ მოსარჩელე ხელშეკრულების (მისი ნაწილის) ბათილად ცნობას და გადახდილი საფასურის უკან დაბრუნებას ითხოვს და არა აკადემიის მიერ განხორციელებული სასწავლო პროცესის ხარისხის შემოწმებას. შესაბამისად, სასამართლომ დაიცვა სსსკ-ის 248-ე მუხლით გათვალისწინებული ვალდებულება, მხოლოდ დავის საგნითა და მასთან დაკავშირებული მატერიალურ-სამართლებრივი წინამძღვრების შესწავლა-გამოკვლევით შემოიფარგლა. მიუხედავად სახელშეკრულებო თავისუფლების პრინციპისა (სსკ-ის 319-ე მუხლით)

სასამართლო კონტროლის ფუნქცია ვრცელდება ხელშეკრულების არაკეთილსინდისიერ, არაგონივრულ და ბათილ პირობაზე.

18. ზემოხსენებული მსჯელობის საფუძველზე, საკასაციო სასამართლომ დაასკვნა, რომ სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული განჩინება დასაბუთებულია და კანონიერი, შესაბამისად, არ არსებობს საკასაციო განაცხადის არსებითად განსახილველად დასაშვებად ცნობის სამართლებრივი საფუძველი.
19. სსსკ-ის 401-ე მუხლის მე-4 პუნქტის საფუძველზე, თუ საკასაციო საჩივარი დაუშვებლად იქნება ცნობილი, პირს დაუბრუნდება, მის მიერ გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის 70 პროცენტი.

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 284-ე, 285-ე, 391-ე, 401-ე, 408.3-ე მუხლებით და

დ ა ა დ გ ი ნ ა :

1. შპს "ბ-----ის" საკასაციო საჩივარი, როგორც დაუშვებელი, დარჩეს განუხილველად;
2. შპს "ბ-----ას" (ს/კ 2-----) სახელმწიფო ბიუჯეტიდან (ქ.თბილისი, „სახელმწიფო ხაზინა“, ბანკის კოდი TRESGE22, მიმღების ანგარიშის №200122900, სახაზინო კოდი 300773150) დაუბრუნდეს საკასაციო საჩივარზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის 300 ლარის (საგადახდო დავალება N1529477334, გადახდის თარიღი 2018 წლის 20 ივნისი), 70% – 210 ლარი;
3. განჩინება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

თავმჯდომარე

ე. გასიტაშვილი

მოსამართლეები:
ძლიერიშვილი

ზ.

ბ. ალავიძე

